

ΣΤΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΟΦΑΓΟΥΣ *)

Ποιά μορφή θάχει η κοινωνία ούτ'ή με τέτλια βάζει, τὸ ξαναλέω, φίλε μου Ραμᾶ, πὼς κανέναν δὲ σκοτίζει νὰ τὴν ὀρίσῃ. Τὸ ἀμέλλον κράτος θά ᾖ μονάχο τὴ μορφή πού θά τοῦ χορηγήσῃ, ὅταν γίνῃ. Γι' αὐτὸ σκοτίζονται, ὅσοι σκέπτονται ὅπως ἐσεῖς, ὅσοι στηρίζονται σ' ἀφρημένους ἰδέες. Τώρα πού βρέθηκε ποῖος δρόμος ὁδηγεῖ σ' αὐτὸ τὸ πλήρωμα, νὰ τὸ ταχύνουν πολεμᾶν μονάχα ὅσοι πιέζονται ἀπ' τὸ καθεστῶς, ὅσοι δὲ βλέπουν πρόοδο τοῦ κόσμου μὲ τὴν αὐθαίρετη ἠθική τῶν κυρίων καὶ δούλων, ὅσοι δηλ. μελετοῦν τὴν ἱστορία μὲ μάτια ἀσκότιστα ἀπ' τὴν πρόληψη ἢ ἀπ' τὴν ψυχολογία τῆς τάξης τους, ὅσοι λ.χ. δὲ βλέπουν στασιμότητα ἢ χαντάκιμα στὴ σημερινή Γαλλία, πού ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς μεγάλης ἐπανάστασός της ἡ ἐξέλιξη τῆς κοινωνίας πῆρε σ' αὐτὴ τὸν πιὸ ἐντονώτερό της χαρακτήρα, πού ἀκόμα σήμερον, μπροστὰ στὰ μάτια μας χωρίζεται τὸ κράτος ἀπ' τὴν ἐκκλησιαστικὴν, ἀφοῦ ἐδῶ κ' ἓνα τέταρτο αἰῶνος κατάρτησε τὰ ὑποχρεωτικὰ θρησκευτικὰ μαθήματα στὰ σχολεῖά του. Γιὰ Σὰς θάταν βέβαια πρόοδος, ἂν γύριζε στὴ Ἱερὴ ἐξέταση, μὲ κείνη πού κυβέρνησαν ἕναν καιρὸ κ' οἱ λίγοι καὶ θῆ-καμ' ἴσως καὶ τὴν Ἰσπανία μεγάλη. Τὸ ξαναλέω, ἡ ἐνοια τῆς προόδου εἶναι ἐλπίδα ὑποκειμενική. Ἀντικειμενικὴ ἡ ἐξέλιξη μᾶς μένει μόνο· μ' αὐτῆς τοὺς νόμους μόνο μπορούμε νὰ κρίνουμε τὴν ἱστορίαν, χωρὶς νὰ πελαγώνουμε μὲς σὲ φαινόμενα, πού τὰ ζητοῦμε ὡς νόμους. Ἡ δική μας ἀνεπιστημονικὴ βάζει μᾶς δίνει τὴ νύξιν νὰ ἐξηγήσουμε πὼς ἔπρεπε ὁ ἀρχαῖος πολιτισμός, ἐκεῖ πού Σεῖς τὴν ἀφορμὴ ἄλλοι τὴ ρίχνετε στὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα, (κάπως ἀλλοίως τὸ εἶπε ὁ φιλόσοφός Σαρτρ), πού ξεπλώθη στοὺς ἀρχαίους λαοὺς, ἄλλοι στὴν κυβέρνησι τῶν ποδῶν. Ἰσα ἴσα τὸ ὑστέρημα τῆς ἐπιστήμης τότε νὰ βοηθῇ τὴν τεχνικὴν τοῦ ἀρχαίου κόσμου εἴταν αἰτία τοῦ ξεπεσμοῦ του. Ὅτι, ἀπὸ ἀδυναμία τοῦ καιροῦ, δὲν τοῦ ἔδινε ἐκείνη, τὸ γύρισε αὐτὸς στὸν εἴλωτα, στὸ δούλο. Αὐτοὶ εἴταν μᾶλλον ὅργανα παραγωγῆς, παρὰ ἐργάτες. Δὲν εἶχαν τὴν ἐλεύθερη διάθεσιν τῆς δυνάμει τῆς ἐργασίας τους, γιατί εἴταν κτῆμα τοῦ κροῦτός τους. Ὁ τρόπος, λοιπόν, τῆς τότε παραγωγῆς εἴταν ἀδύνατον νὰ δώσῃ τὰ μέσα στὴ λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος, πού σήμερον τὰ δίνει ὁ σημερινὸς ὁ τρόπος. Οἱ ἐλπίδες προοδεύουσες φυσικὲς ἐπιστήμης, βοηθοὶ καὶ στήριγμα τοῦ κεφαλαίου σὴ μερὰ, βοηθοὶ καὶ τὴν ἀνατροπὴν τῆς κοινωνίας. Τὸ ἴδιον τὸ κεφάλαιο ἐκεῖ πού μὲ τὴν πρόοδο τῶν τεχνικῶν μέσων ἐκμεταλλεύεται τὴν ἐργασίαν, ληστεύοντάς την, δίνει μονάχο του καὶ τὰ μέσα τῆς ἀνατροπῆς. Μὲ καθε ἑδῶνος πού κατακτᾷ, νέους ἐχθρούς γεννάει, νέους ἐπαναστάτας. Αὐτοὶ ἀνταμώνονται ἀπὸ κοινὰ συμφέροντα καὶ πόνο, τὰ ὅρια τῶν ἐθνικότη-των σπάζουν· τὰ σπάζει τὸ ἴδιον τὸ κεφάλαιο μὲ τὴν ἀγοραστικὴν του. Πῶς τὰ σπάζει, τὸ λέει τὸ παράδειγμα τῶν γκέικιδων, πού ἀνάφερα πρὶν ἀπάνω. Αὐτὸ κάνει τίς Ἰντερνατσιοναλ, πού τοῦ κακοῦ ψάχνει ὁ Ραμᾶς στὰ λίμπρα του νὰ βρῇ τίς ἀφορμὰς τους σὲ θεωρίες, αὐτὸ κάνει τὰ διεθνή ἐργατικὰ συνέδρια, ὅπως τὸ τελευταῖον στὴ Στουτγάρτη. Τοῦρκοι κ' Ἕλλη-νες ἀντιπρόσωποι ἔλειπον μονάχα σ' αὐτό. Ποῖός μᾶς τὸ λέει πὼς θά λείπουν στὸν αἰῶνα τὸν ἀπαν-τα; Τὸ κεφάλαιο ἔχει βάλει τὸ χέρι του ἀπὸ καιρὸ καὶ στὴν Τουρκίαν, οἱ ἀμάχες τῶν Μ. Δυνάμεων γύ-ρω στὸ πλιάτσικό της, τὴν ἀπληστία τοῦ κεφα-

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στοὺ περασμένο φύλλο.

λαίου ἐκπροσωποῦνε. Στὸν τόπο μας, ὅσο κι ἂν τὸ μάχεται ὁ Ραμᾶς μὲ τοὺς καλύτερους, ἐλπίδα κ' ἑ-δαφος κερδίζει. Τὰ φορητὰ αὐτοκίνητα, πού τὰ-ρξάν τόσες χιλιάδες ἐργατικούς καὶ τὴ Βουλὴν, ἐδῶ κ' ἓνα δυὸ μῆνες, εἰδείξαν καθαρά τὸ πνεῦμα καὶ τὸ χαρακτήρα τῆς ἀνατροπῆς, πού ἐλπίδα συντελεῖται αἰσθητὰ καὶ μὴ. Ὅποιος μόνο δὲ θέλει, δὲν τὸ βλέ-πει πὼς στὴν ἴδια προλεταριακὴ ἐξέλιξιν σέρνεται ἀ-ναγκαῖα κ' ἡ Ἑλλάδα. Ἀχ, φίλε μου Ραμᾶ, κάθε μὴ νέα ἄνεση πού ἀποχτᾷ στὸν τρόπο τῆς ζωῆς σου, τῆς συγκοινωνίας, δὲν τὸ φαντάζεσαι ὅτι ἀλ-λάζει βαθύτερα καὶ τοὺς κοινωνικοὺς ὅρους, πού προ-βάλλει ὑποστηρικτὴ τους. Εἴτε καλὸς εἴτε κακὸς ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός, ὁ πολιτισμὸς τοῦ κεφα-λαίου, ἐκείνοι οἱ ἴδιοι πού τὸν βρίζουν, τὸν βοηθοῦν νὰ μπῇ καὶ στὴν Ἑλλάδα δίχως νὰ τὸ νοιώθουν. Στὴν ἴδια προλεταριακὴ ἐπανάστασιν βαδίζει ἀναγ-καῖα κ' ἡ Ἑλλάδα, τους τὸ ξαναλέω. Καὶ τοὺς λέω καὶ στὸ αὐτὸ εἴτε δυνατὰ, ὁρατὰ ἢ κρυφὰ, ὅπως θέ-λουν, ὅτι μὴ πόρτα, πού τοῦ κακοῦ χτύπησε ἀπὸ τοὺς βούλγαρους σοσιαλιστὰς, ὅταν τὸ κράτος τους, ἡ ἀ-στικὴ δηλ. τάξιν, ἔδιωχνε τοὺς Ἕλληνες ἀπ' τὸ ἐδα-φος του καὶ αὐτοὶ πῆραν τὸ μέρος τους, ὅσο μπορού-σαν — ἡ πόρτα αὐτὴ ἀργὰ ἢ γρήγορα θάνοιξῃ. Βούλ-γαροι κ' Ἕλληνες ἐργάτες, καὶ οἱ τοῦρκοι ἀκόμα, θά συμμαχοῦν ὅλοι ἐναντίον τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀδιά-κριτα ἐθνικότητας, ὡς συμμαχοῦνε σήμερον πολωνοὶ καὶ φιλανδοὶ καὶ ῥώσοι, γάλλοι καὶ γερμανοί, αὐ-στριακοὶ καὶ ἰταλοὶ καὶ οὐγγροί. Ἡ σημερινὴ ἀλύ-τρωτη Ἰταλία εἶναι τὸ μέλλον τῆς ἀλύτρωτης Ἑλ-λάδας, ὅχι ἡ Ἰταλία πρὶν τοῦ 68. Ὅποιος θέλει νὰ γυρίσῃ τὸν τροχὸ τῆς ἱστορίας πίσω, ἄς πολεμή-σῃ τὸ κεφάλαιο νὰ μὴν ἀπλώνῃ καὶ σ' ἐμᾶς τὰρ-πάγια του, ἂν τὸ μπόρῃ κ' εἶναι στὸ χέρι του. Τῆλ-λα ὅλα μένουν καὶ θά μένουν εὐλαβεῖς πόθοι.

Ἔτσι μιλοῦν τὰ πράγματα, τὰ γεγονότα συν-δυαμένα ἀπάνω σ' ἓνα νόμο, πού ἐνεργεῖ τριγύρω μας. Ἀρνεῖστε σεῖς τὴ δυνάμει του, μὰ δὲ μᾶς δι-νετε ἄλλο ἀπὸ ὀρισμούς καὶ ἀφορισμούς. Ἐξήγησιν τῆς θεωρίας σας καμμία.

Ποῖο πνεῦμα ὑπαγορεύει αὐτὴ τὴν τακτικὴν καὶ αὐτὴ τὴ σκέψιν, μᾶς ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ νόμο τῆς ψυ-υχολογίας τῶν τάξεων. Ἡ ἰδεολογία — συμφέροντα τῆς τάξης, πού ἀνήκουμε, ζῇ μέσα στὴν ψυχὴ μας, μᾶς γίνεται ἰδανικὸ μὲ ὅλη του τὴ δυνάμει καὶ τὸ ρα-τισμὸ του. Μᾶς εἶναι βκτη ἠθικὴ στὶς πράξεις μας, κριτήριον γιὰ τίς πράξεις καὶ τίς σκέψεις ἄλλων, ὁ-πλο ἐπίθεσης καὶ ἔκθεσης, μᾶς κατανατᾷ νόμος τῆς ζωῆς. Πῶς νὰ τοῦ ἀντισταθῇ κανένας! Μ' αὐτὸν κρίνει τὴν πρόοδον τῆς ζωῆς, διαβάσει τὴν ἱστορίαν. Ὅπως αὐτὴ μᾶς παραδόθηκε, ὅχι ἱστορία πολιτι-σμοῦ, ἀλλὰ ἥρωων καὶ κατερθωμάτων, εἶναι σ' αὐ-τὴ τὴν τακτικὴν βοηθὸς μεγάλος. Γεμάτη βασιλι-δες, ἥρωες, διπλωμάτες, ἀναμορφωτές. Ἔτσι εἶναι βέβαια κ' οἱ κοινωνίες ἀναγκαῖα ἀνθρώπων πού μα-γειρεύουν τὴν ἱστορίαν, ἡ ἱστορία τροχὸς πού γυρνᾷ στὸ ρεῦμα τοῦ καιροῦ, πετώντας ἐξω τοὺς δυνατοὺς πού κάνουν τὰ κέρφη τους, τὸ πολὺ πολὺ νὰ καθρε-φτίζονται στὶς πράξεις τους κάποιες αἰώνιες ἀλή-θειες, πού ἀσυνκίσθητα τοὺς ὁδηγοῦν γιὰ τὸ καλὸ τοῦ κράτους. Ἔτσι μπορεῖ κανένας νὰ προσμένῃ καὶ στὸν τόπο μας ἐκείνον πού θάρρῃ νὰ αναμορφώσῃ τὸ σκατάκι τῆς Ρωμοσύνης, νὰ καθήσῃ δηλ. στὸ σέβρο τοῦ λαοῦ, τοῦ ὄχλου πού κυβερνᾷ τίς τύχες τοῦ ἔθνους καὶ τὸ ὁδηγεῖ στὸ χαμό του. Μὴ τέτλια πίστη καὶ ἐλπίδα ποῖος μπορεῖ νὰ τὴν ξεριζώσῃ! Μονάχα ἦθελα ἓνα παράδειγμα πολιτικοῦ, πού τοῦ-

ταξὲ τὰ γενικά συμφέροντα τοῦ κράτους καὶ ὅχι τῆς τάξης του. Τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ κράτους μᾶς τὸν δίνει ὁ Ραμᾶς ὁργανισμὸς ὑπεροχῆς τῶν λίγων ἐπὶ τῶν πολλῶν· ὅρα καὶ ὁ πολιτικὸς τὴν ὑπεροχὴν αὐτὴν θά κοιτάξῃ νὰ κρατήσῃ. Ἡ ἱστορία, ὅπως τὴν ἐξη-γεῖτε, σὰς λέει πὼς πάντα, ὅταν κυβέρνησαν οἱ λί-γοι, ἐπρόκοψαν οἱ λαοί. Ἡ ἠθικὴ τῶν σκλάβων καὶ κυρίων σὰς προσφέρεται ὅπλο στὴ στιγμῇ. «Χρειά-ζεται μὴ τάξιν νὰ δουλεύῃ κ' ἡ ἄλλη νὰ δημιουργῇ ἐν ἀρχῇ» χρησιμοδοτεῖ ὁ φιλόσοφός σας. Τὸ τί δη-μιουργεῖ αὐτὴ ἡ τάξιν στὸ κράτος πού γεννήθηκε ἡ φιλοσοφία αὐτὴ, τὸ εἶδε καὶ τὸ θαύμασε ὁ κόσμος. Τὸ πὼς ἡ ὑπεροχὴ τῶν λίγων ἐπὶ τῶν πολλῶν εἶναι καθαρά οἰκονομικὴ. Ὅποιος θέλει νὰ μὴν ἐθελοτυφλῇ τὸ βλέπει. Κύριοι οἱ κατέχοντες καὶ σκλάβοι οἱ ἀ-κτῆμονες. Νὰ κηρύττουμε λοιπόν τὴ δουλείαν στὸν κόσμο γιὰ νὰ πλουτίζον φαμπρικάντες καὶ νάσελ-γοῦν κοτζαμπάσιδες! Ὁραία ἠθικὴ, θαυμάσια πρόο-δος ἀπὸ τὴν ἀποχὴ σας.

Τοῦ φίλου μου Ραμᾶ τᾶρσει πάντοτε νὰ καλου-πάρε, νὰ κολῇ ἐτικέτες. Μὴ τάση καὶ αὐτὴ τῆς σοβαρῆς τῆς ἐπιστήμης. Μ' αὐτὴ καὶ μὲ τὴν ἱστο-ρικὴ γνώσιν καὶ ὁυδερκεῖται τῆς ἀφοῦ μᾶς χαραῖε πα-ράλληλον μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας πού τραβοῦν μπροστὰ χάριν στὸν Κεῖσαρδοβισμὸ, μᾶς ὁρῇ εἰ-πεῖτα σταθερὰ τίς μερὲς τοῦ σοσιαλισμοῦ στὴ Γαλ-λία, στὴ Γερμανίαν, στὴν Ἀγγλίαν. Ἀν δὲ κατάφευ-γε σὲ ἐπιστημονικὰ κινάπια, ἀλλὰ διάβαζε τὰ σύγ-χρονα τὰ γεγονότα καὶ συμπέρανε μινῶς ἀπ' αὐ-τὰ, θάβλεπε ἀπλόττητα πὼς οἱ διαφορὲς τῆς πᾶ-λης ποικίλλουν ἀνάλογα μὲ τὴν ἀντίστασιν καὶ τὴ δυνάμει τῆς κρατούσας τάξης, δηλ. τοῦ κράτους. Ὁ χαρακτήρας τοῦ λαοῦ, ὅπως ἐπιρεάζεται ἀπ' τὴ φύσιν καὶ τὴν πολιτικὴν συνθήκην τῆς, ἔ-χει νὰ κάμῃ καὶ πολὺ σ' αὐτὴ τὴν πάλην. Μὲ τὴ θερμότητα μεσογειτικῆς μορφῆς τοῦ ἀναρχικοῦ σοσια-λισμοῦ τοῦ Μπακούνιν, πού ὑποβάλλει, γελοῦμενος πάντα ἀπ' τὰ λίμπρα του, τὸ σοσιαλισμὸ τῆς Γαλ-λίας, θέλει νὰ μᾶς ὑποδηλώσῃ τὴ μορφή, πού φο-βάται πὼς θά πάρε, ἄρα φανῇ αὐτὸς ὁ ἐχθρὸς τοῦ κράτους καὶ στὸν τόπο μας. Ἀκόμα δὲν τὸν εἶδαμε, Γιάννη τὸν εἶπαμε. Ἡ δυνάμει τοῦ κράτους μᾶς εἶ-ναι παραλυμένη, καίπτεται ὁ Ραμᾶς· ἂν ἔρθει καὶ ὁ σοσιαλισμὸς, θά τὴν ξεχαρβαλιάσῃ. Πολὺ ὥραϊα. Μὰ ὁ ἴδιος ὥρσε τί εἶναι κράτος· ὑπεροχὴ τῶν λίγων ἐπὶ τῶν πολλῶν. Καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως παντοῦ, αὐτὴν τὴν ὑπεροχὴν θά θελήσῃ ὁ σοσιαλισμὸς νὰ ρί-ξῃ. Ἀν γεννηθῇ κ' ἐδῶ, ἡ ἴδια οἰκονομικὴ ἀνάγκη καὶ τὸ ἴδιο πνεῦμα θά τὸν γεννήσουν. Καὶ θά τὸν διέπουν : Ὁ ἐκσοσιαλισμὸς τοῦ κράτους. Ποῖός εἶπε πὼς τὸν θέλει νῆρθῃ στὴν Ἑλλάδα νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ὑπεροχὴν τῶν λίγων; Τὸ κοινωνικὸ χάρβαλο τὸν θέ-λουμε νὰ ξανακλώσῃ, τὴν πολιτικὴν νὰ ὑψώσῃ ἀπ' τὴ διαφθορὰ της. Νὰ ξυπνήσῃ τὸ λαόν, νὰ τὸν μαθῇ ὅ-στε ὁ ψῆφος τοῦ ἀπὸ ὄργανον ἐξαπάτησής του, ὅπως εἶναι τώρα, νὰ γίνῃ μέσο χειραφέτησής του. Νὰ μπῇ ἐλεγχος μὲς στὴ βουλὴν, νὰ ζητήσῃ τὴν καλλιτέρε-ψιν τῶν ὁρῶν τῆς ὑγείας του, τῆς ζωῆς του, νὰ παι-τήσῃ μόρφωσιν, πού δὲ γνοιάστηκε γι' αὐτὴ τὸ ση-μερὸν κράτος, νὰ τενίσῃ, νὰ ἐπιβάλλῃ νὰ μπῇ στὰ σχολεῖα ἡ ζωντανὴ μᾶς γλῶσσα, ἡ μόνη πού θά τὸν μορφώσῃ. Γι' αὐτὸ τὸν θέλουμε ὅσοι τὸν βλέπουμε, μὲ τὰ μάτια μας καὶ ὅχι ἀπ' τὰ κινάπια, τί δύ-ναμει μορφωτικὴ εἶναι στὶς ἄλλες κοινωνίας, ὅσοι δὲν τρομάζουμε τὸ ξύπνημα τοῦ λαοῦ ἀπὸ πρόληψιν

εἶτε ἀπὸ προνόμια πού θά χάσουμε ἀπ' τὸ σύντριμμα τῆς ὑπεροχῆς τῶν λίγων, γι' αὐτὸ τὸν ἀφενίζουμε ὡς τὸ μόνο πού μπορεῖ νὰ ζυγνήσῃ καὶ σ' ἐμᾶς μιὰ πολιτικὴ ζωὴ ἀνταξιώτερη τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ξεχερσώσῃ τὸ ἔδαφος, ἀπ' ὅπου μπορεῖ νὰ βγῇ καὶ σ' ἐμᾶς ἓνας Μπέμπελ, πού νὰ μὴν ἔχῃ γνώμονά του τὸ ἀτομικὸ συμφέρον, ἰδχνικὸ τοῦ πῶς νάνεβῃ στὴν ἀρχὴ μονάχα ἢ νὰ πλατυκολογήσῃ, μὰ τὰ συμφέροντα τὰ γενικά τῆς τάξης, πού θά τὸν στείλῃ νὰ τὴν ἀντιπροσωπεύῃ. Ἀληθινὸ ἰδανικὸ λαχταροῦμε νὰ δοῦμε, εἰλικρινῇ φωνὴ νὰκούσουμε, χαρὰ κτῆρα νὰντικρύσουμε, ράχη πού δὲ λυγρεῖ. Ὡ σεις, πού τρέμετε μὲ τὸ Ρκμᾶ μαζὶ, τὸ ξενότροπο φάσμα (1), γυρίστε γύρω σας καὶ πότε μοι ἂν βλέπετε ἓνα χαρὰκτῆρα, ἂν αὐτιάξετε μιὰ φωνὴ ἀληθεύς, ὅζω ἀπ' τὸ στενὸ κύκλο τῆς γλωσσικῆς ἀνταρσίας. Τῇ μοῖρᾳ τους κλαῖνε μονάχα οἱ πανέλληνες ἀπ' ἡ κρη σ' ἡ κρη, ζῶν γυρεύουν καὶ φωναίζουν, μὰ ὅπου σπαρταρεῖ αὐτὴ, τρέμουν νὰπλώσουν χέρι νὰ τὴν πιέσουν. Κι ἀλήθεια γιὰ νὰ τὴν ἀδράξῃ αὐτὴ κανένας χρειάζεται κάποιον δύναμη· καὶ πρῶτα πρῶτα δύναμη νὰπαλλαχθῇ ἀπ' τὴν πρόληψη, ἀπ' τὴς ἀλυσίδες τῆς τάξης του.

Καὶ γιὰ νὰ τελειώσω: Σὲ ὅ,τι μοῦ ἀπαντᾷ ὁ Ραμᾶς, ὡς εἶδαμε, τοῦ κἄκου ζήτησα νὰβῶ μιὰ βάση κ' ἓνα σύστημα στὴ σκέψη. Ἐπιχειρήματα καὶ ὁρισμοὶ χωρὶς ἀπόδειξιν τους, ἀράδιασμα ἀπὸ συμπτώματα κ' ἱστορικὰ φαινόμενα, χωρὶς καμμιά ἐξήγησίν τους. Συγκεραλαιώνοντας λοιπὸν κ' ἐγὼ τὴν ἀνταπάντησά μου αὐτῇ, μοῦ ἐπιτρέπεται, ἄκορῶ, νὰ τοῦ προβάλλω τὰκόλουθα ρωτήματα:

α) Πῶς φαντάζεται τὴν ἐξέλιξιν τῆς κοινωνίας γενικά ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς ὡς τὰ τώρα;

β) Ποιοὶ εἶναι οἱ παράγοντες, πού προσδιορίζουν, κατὰ τὴ δική του γνώμη, αὐτὴ τὴν ἐξέλιξιν, ὅσο δὲν τὴν ἀρνείται;

γ) Ἡ κοινωνικὴ πάλη, πού παραδέχτηκε ὡς συντελεστὴ τῆς, πού ἔχει τὴ βάση τῆς καὶ τί ἐξίζει τὸ προοδευτικὸ ἢ καταστρεφτικὸ τῆς;

δ) Τί ρόλο παίζει γενικά ἡ ἐλευθερὴ θέληση τοῦ ἀνθρώπου στὴν κοινωνικὴ ἐξέλιξιν; Ὑποτάσσεται δηλ. αὐτὸς σὲ κάποιους νόμους, πού βρίσκονται ἐξῶ ἀπὸ τὴ θέλησίν του, ἢ δίνει στὴν ἐξέλιξιν ὅποια διεύθυνση τοῦ ἀρέσει;

ε) Οἱ κάθε φορὰ ἰδέες τῶν ἀνθρώπων, ἂν τὶς ἀναγνωρίζῃ ὡς συντελεστὴ τῆς κοινωνικῆς ἐξέλιξης, ἀπὸ πού προέρχονται καὶ πῶς γεννιῶνται;

Μόνον μιὰ ἀπάντησιν σ' αὐτά, μόνον μιὰ βάση δηλ. στὴ συζήτησίν μας θά μπορούσε νὰ τῆς δώσῃ λόγον νὰ ἐξακολουθήσῃ, χύνοντας λίγο φῶς στὸ ζήτημά μας. Ἀλλοιῶτα τὰ πράγματα συγχέονται περισσότερο ἀντὶ νὰ ξεδιαλύνουν. Καὶ τὸ ζήτημα, πού ἀνοίξ' ἔδω, ἐγὼ τουλάχιστο τὸ βλέπω ὅχι ὡς συμφέρον μοναχὰ μὴς τάξης, μὰ ἀλλάκις τῆς κοινωνίας, πού προορισμὸς τῆς μοναχὸς δὲν εἶναι νὰ κάμῃ νέο Βυζάντιο, ἀλλὰ πολιτισμὸν ἔθνος, νὰ ξαναγεννηθῇ σὲ λαὸ ἀντάξιο τῆς σημερινῆς ζωῆς κ' ἐπὶ τέλους—γιατί ὅχι τάχα;— τοῦ περασμένου του καὶ τῶν παραδόσεών του. Ἄλλος μπορεῖ νὰ κρίνῃ μ' ἐλαφρὴ συνείδηση καὶ καταφρόνιαν ἓναν πολιτισμὸν, ὅπως ὁ Κατωχωρίτικος. Ὁ σωθισμὸς τὸ ξέρουμε πόσο τυφλῶναι. Τὸ πῶς ἀπ' τ' ἄλλο μέρος καταφεύγει στὰ φῶτα τοῦ περιφρονούμενου καὶ περιγελομένου πολιτισμοῦ, οὔτε κἀν τὸ συλλογιέται. Κι ἂν ἡ φιλολογία κ' ἡ τέχνη τῶν λαῶν εἴν' ἓνα ἀπὸ τὰ μέτρα κρίσεως τοῦ πολιτισμοῦ τους, ὅποιος στοχάζεται γιὰ ἀνάξιο ἔθνος δνειρο τοῦ μέλλοντος ἓναν πολιτισμὸν, πού θά γεννοῦσε καὶ σ' ἐμᾶς μιὰ μέρα ἓναν Μενί ή ἓναν Μάτερλιγκ, ἓναν Ἰσραὴλ ἢ ἓναν Ἑβ-γερμαν, ἄς μὲ λιθοβολήσῃ. Τὸ ἀξίζω.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

“Ο ΝΟΥΜΑΣ”

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 8.—Γιὰ τὴς Ἐπαρχίας Δρ. 7.

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Δρ. 10.

Γιὰ τὴς Ἐπαρχίας δεχόμεστε καὶ τρεῖς (2 Δρ. τὴν τριμηνία) συνδρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἢ δὲ στέλλει μπροστὰ τὴ συνδρομὴν του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κδόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια) Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῇ, Στ. ὁδὸς ὑπὸγειοῦ Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας Γ Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντικρὺ στὴ Βουλῇ).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Κοινοβουλευτικὲς ἀνοησίες — Ἐκ τοῦ κατὰ Στάνη—Ὁ κ. Δραγούμης—Τί ἀ γ ν ο ε ῖ ὁ κ. Μαυρομιχάλης—Ἀδίκαι! Ἀδίκαι!

ΑΞΙΖΕΙ νὰπαθαναιστοῦνε δῶ, σ' αὐτὴ τὴ στήλῃ, οἱ κοινοβουλευτικὲς ἀνοησίες πού ξεστομίστηκαν τὴ Δευτέρα βράδι στὴ Βουλῇ κατὰ τοῦ Ψυχάρη καὶ τῆς Ἑθνικῆς γλώσσας. Τὴν κριτικὴν τους τὴν κάνει ὁ συνεργάτης μας κ. Σ. Χαροῦς σ' ἄλλη στήλῃ. Ὡστε μιὰ ξερὴ περίληψί τους μόνο θά δώσουμε μῆτε.

Κ. ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ. Πρέπει νὰ παρακαλέσουμε τὴ Γαλλικὴ Κυβέρνησιν νὰ πάψῃ τὸν Ψυχάρη γιὰ τὴν ξερελάει πῶς διδάσκει νεοελληνικά, ἐνὶ διδάσκει ἄλλη γλώσσα δική του.

ΣΤΑΝΗΣ. Φταίει ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησιν πού ἴσαμε τώρα δὲ μεσολάβησε στὴ Γαλλικὴ Κυβέρνησιν καὶ δὲν τῆς ἀνοίξε τὰ μάτια.

ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΒΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ. Στὰ ταξίδια μου ποῦκαμα στὸν ἐπὶδρόμιον Ἑλληνισμὸν πείστηκα πῶς ἂν καθιερωθῇ ἡ δημοτικὴ γλώσσα, πάει, χάνεται ὁ δύνδεσμος τοῦ Ἑλληνισμοῦ! ! ! (κ' ἐπεται συνέχεια ἀπὸ θαυμαστικά).

ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ. Ἐχει καθήκον ὁ Ὑπουργὸς νὰ φροντίσει, καὶ γι' αὐτὸ πού γίνονται στὴν Ἑλλάδα αὐτὸν ἄνδρες μισθοδοτούμενοι ἀπὸ τὸ Κράτος ἐπιμένουν ὑποστηρίζοντες τὴν Δημοτικὴν γλώσσαν.

ΡΟΥΦΟΣ (ἰσόβιος ἐποπῆφιος Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν). Ἡ δημοτικὴ δὲν εἶναι γλώσσα, εἶναι βδέλυγμα γλώσσας (ἀπαράλλαχτα καθὼς μερικοὶ εἶναι βδέλυγμα τῆς Βουλῆς, λέμε μῆτε).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ (κρίμα! κρίμα!) Εἶναι ἀνάγκη νὰ συζητῇ ἡ Βουλῇ γιὰ ζήτημα πού ἔχει καταδικασθῇ πᾶς ἡ ἐθνικὴ συνείδησις.

Κ. ΚΟΥΜΟΥΝΤΟΥΡΟΣ. Ὁ Ψυχάρης εἶναι μισθωτὸν ὄργανον καὶ πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν νὰ μὴ ἀπατώνται οἱ Γάλλοι ἐπὶ τὴ γλώσσᾳ τὴν ὁποῖαν διδάσκει εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα.

ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ Πρέπει νὰ φωτισθῇ (!!!) ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησιν γιὰ τὸ ζήτημα.

ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ (ἐναμασάει ὅσα εἶπαν οἱ παραπάνου).

Εἰπωθήκαμε καὶ ἄλλες ἀνοησίες, μὰ πού τόπος καὶ στομάχι γιν τὶς ἀγαδιάσει ἀρνέει δλες. Αὐτὲς πού ἀναφέραμε σῶνουν καὶ παρασώνουν νὰ ρεζιλεύουν τὴν Ἑλληνικὴ Βουλῇ ὅχι μονάχα στὴ μάτια τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ στὰ μάτια κάθε λογικοῦ ἀνθρώπου, πού συνείδησις νὰ βλέπει τὰ πράγματα πῶς ἔξωθεν ἀπὸ τὸν Παπαμιχαλόπουλον καὶ πῶς τίμια ἀπὸ τὸ Στάνη.

Ο ΣΤΑΝΗΣ πᾶνυ στὸ ἡλίθιο ἄφρισμά του ξεστόμισε καὶ τοῦτο· «Εἶναι γνωστὸν ἐπὶ ὁ Ψυχάρης ἐκ συγγενικῶν δεσμῶν μὲ τὸν Ρενᾶν διωρίσθη διὰ νὰ ἐξικονομηθῇ».

Ἄν εἶναι ἢ ὅχι γνωστὸ τοῦτο, δὲν τὸ ξέρουμε. Ξέρουμε μοναχὰ πῶς ὁ Στάης ἔγινε βουλευτὴς καὶ Ὑπουργός,

καὶ μάλιστα τῆς Παιδείας (111), ὅχι γιὰ κανέναν ἄλλο σκοπὸ παρὰ γιὰ νὰ ξεγελάσει καμιά πλοῦσα νύμφη καὶ τὴ βάλει στὸ χέρι, ὅπως δὲ καὶ τὰ κατὰφρε. Εἶναι ἀκόμα γνωστὸ πῶς ὁ Στάης σκότωσε σὲ μονομαχίᾳ τὸν κατμένο τὸ Χατζηπέτρο, πού εἶταν τόσο κοντόθωρος ὥστε οὔτε τὴν ἄκρη τῆς μύτης του μπορούσε νὰ καλοδεῖ.

Αὐτὸ λοιπὸν τὸ κουμάσι βγῆκε νὰ βρεῖται τόσο ἀδιάντροπα ἓνα σοφὸ πού τιμᾷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸ ἔθνος καὶ τὴ Γαλλικὴ Κυβέρνησιν, ὅσο καὶ ἂν εἶναι ἄξια ἡ Ἑλληνικὴ Βουλῇ νὰ νιώσει τὴν ἄξιαν του καὶ νὰ βουδισθῇ.

*

ΜΟΝΟ ὁ κ. Δραγούμης βρέθηκε μέσα στὴ Βουλῇ νὰ μιλήσῃ φρόνιμα, τίμια καὶ γενναῖα. Ἐδείξε στοὺς συναδέλφους του (πού στὰ κατὰφρα τῆς ψυχῆς του ἐδόνατο νὰ τοὺς ἀναγνωρίζῃ γιὰ τίς τῆς) ποῖος καὶ τί εἶναι ὁ Ψυχάρης καὶ συμπέρανε λογικώτατα πῶς αὐτὸ νὰ ζητήσωμεν ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν ὅπως ἀπαγορευθῇ ἡ διδασκαλία τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ψυχάρη διδασκαλίας γλώσσας, εἶναι τὸ ἴδιον ὡς νὰ ἤρχετο ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις νὰ ζητῇ νὰπαγορευθῇ ἡ Γαλλικὴ γλώσσα εἰς τὰ Γυμνάσια μας, διότι ὡς διδάσκαται καὶ ὡς δὲν διδάσκαται βεβαίως δὲν εἶναι Γαλλικὴ γλώσσα αὐτῇ.

Ἔτσι μίλησε ὁ κ. Δραγούμης· μὰ ἓνας Δραγούμης δὲν εἶναι ἀρκετὸς νὰ σώσει μιὰ Ἑλληνικὴ Βουλῇ ἀπὸ τὸ ρεζίλιμα πούπαθε τὴν περασμένη Δευτέρα.

*

ΜΕΣΑ σ' ὅλα τὰ σφώτατά του ὁ κ. Μαυρομιχάλης εἶπε καὶ τοῦτο· «Ὁ κ. ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργὸς βεβαίως δὲν ἀγνοεῖ ἐπὶ ἐν Παρισίοις συνεστήθη ἔδρα νεοελληνικῆς γλώσσας κτλ.»

Ὁ κ. Μαυρομιχάλης ἔγινε φανερόν (παράδειγμα τοῦτο!) ὅτι ἡ ἔδρα αὐτὴ ἔχει συστήθῃ πρὸς 103 χρόνια. Ἀν ἀνοίξῃ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη «Les etudes de Grec moderne en France (σελ. 4, ἀράδα 32) θά διαβάσῃ τὰκόλουθα· «Le cours de grec moderne à l' École spécial des Langues orientales vivant, y est un des plus anciens; il figure, en effet, sur l'affiche du 15 frimaire an IX (16 décembre 1800), sous ce titre et avec ce texte: Cours de Grec moderne».

Ἀκόμα ἂν κάνει τὸν κόπον ὁ κ. Μαυρομιχάλης κα ἀνοίξῃ τὸ «Νουμᾶ» (29 τοῦ Φλεβάρη 1901, ἀρ. 85, σελ. 4) θά μάθῃ πού μπορεῖ νὰν τὸ ἀγνοεῖ καὶ αὐτὸς) πῶς ὁ Ψυχάρης δὲ διορίσθηκε, σὲ νῦναι κανένας τελεωνοφύλακας, στὴ θέσιν πούχει σήμερα, μὰ ἐνέλεχμεν ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο τῆς Γαλλίας καθηγητῆς, στὴ θέσιν τοῦ Δεκανέου.

Μήπως ἀγνοεῖ ὁ κ. Μαυρομιχάλης πῶς τὸν Ψυχάρη τὸν ψηφίσανε γιὰ τὴν ἔδρα τῆς Νεοελληνικῆς ὁ Weil, ὁ Homoll, ὁ Breal, ὁ Croiset κλπ., πού ξέρουν κάπως καλύτερα ἀπὸ τὸν κ. Ρούφο καὶ ἀπὸ τὸν κ. Στάη τί πάει νὰ περ Ἑλληνικὴ φιλολογία;

Μήπως ἀγνοεῖ ἀκόμα ὁ κ. Μαυρομιχάλης (βλέπετε, μιλᾶμε κοινοβουλευτικώτατα) ὅτι ὁ ἀπαθὴς καὶ προδοτὴς, τὸ μισθωτὸν αὐτὸ ὄργανον, κατὰ τὸν κ. Κουμουτσοῦ, πῆρε τελευταῖα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησιν τὸ χευστὸ σταυρὸ τοῦ Σωτήρα; Πῶς δὲ ζήτησε ὁ κ. Μαυρομιχάλης ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησιν νὰ τοῦ πᾶρει πίσω τὸ παράστημ, καθὼς δὲ τὸ πρότεινε κιόλας στοὺς καφανεῖδες τῆς Ὁμόνοιας ὁ ὑπερεθνικώτατος ποιητὴς κ. Φ. Πανάς; Ἠδὲ;

*

ΑΔΙΚΑ! ἀδίκαι! φώναξε μῆτε στὸ δικαστήριον τοῦ Βουλὸς ὁ λαὸς γιὰ μιὰ ἀπόφασιν ἀδικώτατην πούβγαλε αὐτὸ τὸ δικαστήριον. Ὁ λαὸς λοιπὸν ἀρξισε νὰ ξεχωρίζῃ τὸ ἀδίκον καὶ νὰ μὴ φοβᾷται πᾶς νὰν τὸ φωνάζει. Μεγάλῃ παρηγορίᾳ καὶ αὐτὸ. Ἀδιόφορον ἔν ἡ Ἀρχὴ ἔπιασε τὸν κ. Ζάχο, τὸν μεγαλόψυχο διευθυντὴ τοῦ «Ἐργάτη» καὶ μερικοὺς ἄλλους οὐλελεύτερους πολίτας καὶ τοὺς ἐρξῖ στὴ φυλακή. Αὐτὸ δὲ σημαίνει τίποτα. Ἡ Ἀρχὴ τὰν Ἀρχὴ δουλεύει. Μὰ καὶ ὁ λαὸς σὰ λαὸς τὰ δουλεύει μιὰ μέρα. Σῶναι νὰνοῖξῃ τὰ μάτια του καὶ νὰ δεῖ σὲ ποῖο μακελιὸν τὸν εἰσέρουν οἱ διάφοροι μπόγγδες του. Καὶ θὰν τὰνοῖξῃ τὰ μάτια του ὁ λαὸς καὶ μαζὶ μ' αὐτὸν θὰνοῖξῃ τὰ μάτια του καὶ τὸ ἔθνος καὶ θὰ δεῖ τοὺς τρομεροὺς Βουργάρους πού ταμπουρωμένοι στὴ Βουλῇ καὶ ἔστ' ἄλλα κᾶστρα τοὺς τὸν πολεμοῦνε λυσσασμένα καὶ τοῦ καταλωποδυτοῦνε τὸν ἱερωτά του καὶ τὸ αἷμα του.